

Ulkoasiainministeriö

LÄHETE

UM2011-01310

POL-30 Rissanen Anna(UM)

04.07.2011

Viite **UTP 6/2011 vp**

Asia

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Euroopan ulkosuhdehallinnon ehdotus EU:n erityisedustajan nimittämiseksi Bosni-Hertsegovinan

Ohessa toimitetaan eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle § 97 mukaisesti muistio Euroopan ulkosuhdehallinnon ehdotuksesta EU:n erityisedustajan nimittämiseksi Bosnia-Hertsegovinaan.

Lähetystöneuvos

Lasse Keisalo

4.7.2011

UTP 6/2011 vp

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN **Euroopan ulkosuhdehallinnon ehdotus EU:n erityisedustajan nimittämiseksi Bosnia-Hertsegovinaan**

Tausta

Euroopan unionin erityisedustajat (European Union Special Representatives, EUSR) on yksi EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan instrumenteista. EU:n erityisedustajat tukevat unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan työtä. EU:n äänenä ja kasvoina toimivien erityisedustajien avulla unioni on saavuttanut aktiivisen poliittisen läsnäolon monilla ongelmallalueilla, joilla EU:lla on valvottavanaan keskeisiä tavoitteita tai etuja. EU:n erityisedustajien toiminta rahoitetaan EU:n budjetista. Jäsenvaltiot osallistuvat sekondeeraamalla erityisedustajille henkilökuntaa. Osa erityisedustajista toimii kohdemaassa, ja osa toimii Brysselistä käsin.

Lissabonin sopimuksen myötä korkea edustaja on kokenut tärkeäksi tarkastella erityisedustajien roolia ja missä tapauksissa he edelleen ovat EU:lle paras yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan väline hoitaa suhteita tiettyihin maihin ja alueisiin. Korkea edustaja on korostanut, että erityisedustajat tulee integroida osaksi 1.12.2010 toimintansa aloittanutta uutta EU:n ulkosuhdehallintoa (EUH). Erityisedustajien mandaatit eivät voi myöskään olla päällekkäisiä muiden EU-rakenteiden, kuten EUH:n päälliköiden, kanssa. Osa erityisedustajien tehtävistä onkin ehdotettu siirrettäväksi EU:n edustustojen päälliköiden hoidettaviksi. Jäsenmaat ovat keskusteluissa kuitenkin korostaneet erityisedustajien edelleen merkityksellistä roolia alueellisissa kysymyksissä, erityisesti konfliktialueilla.

Bosnia-Hertsegovinan erityisedustaja

EU on vahvistamassa rooliaan ja läsnäoloaan Bosnia-Hertsegovinassa ulkoasiainneuvoston 21.3.2011 hyväksymien päätelmien mukaisesti. Bosnia-Hertsegovinan poliittinen tilanne on jatkunut pitkään vaikeana, eivätkä uudistukset etene. Maa on jäämässä pahasti jälkeen muista Länsi-Balkanin maista EU-lähentymisessään. Keskeinen väline EU:n vahvistuvan Bosnia-politiikan toteuttamisessa on yksi vahva EU:n edustaja Sarajevossa. Tämä tarkoittaa, että 30.5.2011 nimitetty uusi EU-edustuston päällikkö (EUHOD), tanskalainen Peter Sørensen nimitettäisiin myös EUSR:n tehtävään ja tulisi siten 1.9. lähtien toimimaan kaksoishatutettuna EUHOD/EUSR:nä. Hänen keskeinen tehtävänsä on tukea Bosnia-Hertsegovinaa EU:hun liittyvissä kysymyksissä. Nimitys EU:n erityisedustajaksi on tarkoitus tehdä neljäksi vuodeksi, jotta se on yhtenäinen EU-edustuston päällikön toimikauden kanssa. Aiemmin EUSR nimitettiin vuodeksi kerrallaan.

EUHOD/EUSR -kaksoishatutuksessa on kyse merkittävästä muutoksesta. EUSR:n tehtävää on tähän saakka hoitanut Daytonin sopimuksen toimeenpanoa valvova kansainvälisen yhteisön korkea edustaja (*High Representative, HR*). Kaksoishatutettuna HR/EUSR:nä on toiminut vuodesta 2009 lähtien itävaltalainen Valentin Inzko. Hänen mandaattinsa EUSR:nä päättyy 31.8.2011. HR:n tehtävä ja toimisto (*Office of the High Representative, OHR*) on tarkoitus sulkea, kun Bosnia-Hertsegovina on pystynyt täyttämään sulkemiselle asetetut ehdot. Maalla on vaikeuksia täyttää ehdot (mm. valtio-omaisuuden jako), eikä OHR:n sulkeminen näytä mahdolliselta lähitulevaisuudessa. Uuden EU:n erityisedustajan mandaatissa edellytetäänkin läheistä yhteistyötä HR:n kanssa.

EU:n erityisedustajan tehtävät ovat pitkälti samat kuin aiemmissa mandaateissa ottaen kuitenkin huomioon edellä mainitun HR/EUSR -kaksoishatutuksen purkamisen, Lissabonin sopimuksen sekä EU:n vahvistuvan roolin. EU:n erityisedustaja voi mm. vaikuttaa mahdollisten EU:n rajoittavien toimien käyttöön (matkustuskiellot, varojenjääditys), mikäli Bosnia-Hertsegovinan tilanne niin vaatisi.

EU:n erityisedustajan lisäksi EU:lla on Bosnia-Hertsegovinassa myös kaksi muuta EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) instrumenttia: sotilaallinen kriisinhallintaoperaatio EUFOR Althea sekä poliisimissio EUPM. Erityisedustajalta edellytetään tiivistä yhteistyötä operaatioiden komentajien kanssa EU:n yhtenäisen toiminnan varmistamiseksi.

Asian käsittely EU:ssa

EUH toimitti jäsenmaille ehdotuksen Bosnia-Hertsegovinan EU:n erityisedustajan nimittämiseksi 6.6.201, jonka jälkeen asiaa on käsitelty neuvoston työryhmissä. Neuvoston päätös asiasta on tulossa lähiviikkoina.

Suomen kanta

Suomi suhtautuu myönteisesti Sarajevon EU-edustuston päällikön nimittämiseen myös EU:n erityisedustajaksi. Yksi yhtenäinen EU:n edustaja on keskeinen väline EU:n roolin vahvistamisessa Bosnia-Hertsegovinassa.

Käsittelijät

UM Kirsti Hyyppä, puh. 55626